

Investeren in bescherming van wilsonbekwame cliënten in de zorg

Waarom komende jaren aandacht nodig is

Voor volwassenen die als gevolg van hun geestelijk functioneren niet voor zichzelf kunnen opkomen is bescherming gewenst.

Op gebied van zorg is in de wet geregeld dat zij soms (o.a. WGBO) kunnen worden vertegenwoordigd door naaste familie (partner, ouder of kinderen). Als dat niet kan, bijvoorbeeld omdat er geen familie is die naar hen kan of wil omkijken, of als naastenvertegenwoordiging niet bevredigend verloopt (bijv. omdat er onenigheid is in de familie en/of de indruk is dat de wilsbekwaamheid door zorgverleners wordt overschat) is er het mentorschap. Op grond van de wet op het mentorschap kan aan de kantonrechter gevraagd worden een mentor te benoemen met recht en bevoegdheid tot vertegenwoordiging van de cliënt.

Er zijn in Nederland twintig regionale stichtingen voor mentorschap, aangesloten bij Mentorschap Netwerk Nederland, die, als er geen familie is, vrijwilligers zoeken, trainen, koppelen en begeleiden om mentorschap te bieden voor de betreffende cliënt.

De regionale stichtingen voor mentorschap hebben de nodige ervaring met de uitvoering in de praktijk. Op grond daarvan constateren we dat de bescherming zoals met de huidige wet en voorzieningen invulling krijgt, op meerdere punten niet bevredigend is. Dit wordt gelet op de groeiende behoefte steeds nijpender.

Daarom willen wij de volgende punten bepleiten om te zorgen dat hun bescherming komende jaren kan worden verbeterd.

Ontwikkelpunten 2010 – 2014

1. Goede voorwaarden om mentoren te vinden zonder grote financiële drempels voor cliënten

Groeiende behoefte aan mentoren

Voor komende jaren wordt om meerdere redenen een toename in de vraag verwacht. Er komen meer wilsonbekwame mensen en het deel van hen dat geen familie heeft die hen kan vertegenwoordigen, neemt toe.¹ Bij de ontwikkeling van de wetgeving op gebied van drang en dwang krijgt het mentorschap nadrukkelijk aandacht.

Door krapte in menskracht en middelen staat de zorg onder druk en is een goede cliëntenvertegenwoordiging voor betrokkenen van toenemend belang.

Een goede vertegenwoordiging kan bovendien bijdragen aan de kwaliteit en aan de efficiëntie van de zorg: een mentor is een belangrijk partner voor goed casemanagement.

Daarvoor moeten er wel voldoende mentoren gevonden kunnen worden.

---

¹ Geschat wordt dat zonder gewijzigd beleid de behoefte zal oplopen tot 25.000 in 2020, en het aantal beschikbare (familie)mentoren tot 15.000. Er zijn dan dus ± 10.000 vrijwilligers (of professionals) nodig.
Bron: "Mentoren in zicht", Vilans m.m.v. Mentorschap Netwerk Nederland, februari 2009.

Invulling door familie, vrijwilligers en soms ook professionals

Bij het zoeken naar een mentor dient waar mogelijk te worden aangesloten op de wens van de cliënt. Veelal zal die wensen dat een vertrouwd iemand mentor wordt.

Als er geen familie of naaste is die de cliënt kent kan vanuit de vrijwilligerspools worden gezocht naar iemand met wie het klikt. Van vrijwilligers wordt gevraagd de tijd te nemen voor ontmoeting en opbouwen van vertrouwen om de cliënt en diens belangen te leren (blijven) kennen.

Met goede selectie, training en begeleiding kan het mentorschap in veel situaties goed met vrijwilligers worden ingevuld. Soms echter is het doen van een appel op vrijwilligers niet redelijk en reëel. Denk aan cliënten met complexe aandoeningen, waar de omgeving zich moeilijk een juist beeld van kan vormen (bijvoorbeeld bij mensen met psychische/psychiatrische problematiek die zorg mijden) en/of situaties van ernstige conflicten met instellingen en/of conflicten met en in families. Dan is (aanvullende) inzet van professionele mentoren gewenst.

Bekostiging niet geheel ten laste van de cliënt

Er wordt op dit moment gewerkt aan een aantal wijzigingen van de wetgeving op gebied van mentorschap curatele en meerderjarigenbewind.²

Voorgesteld wordt hierin op te nemen dat het Ministerie van Justitie vaste vergoedingsbedragen gaat regelen. Dat is op zich toe te juichen.

Echter de vraag is of redelijk en reëel is dat de cliënt dit geheel moet betalen.

Deze vraag is des te meer van belang voor cliënten die zowel een mentor nodig hebben als een bewindvoerder. Dit betekent voor hen twee maal kosten.

Gelet op de essentiële rol van een goede vertegenwoordiging van de cliënt voor het realiseren van goede zorg, zou gewenst en redelijk zijn dat de kosten van mentorschap in mindering gebracht kunnen worden op de te betalen eigen bijdrage zoals CAK in rekening brengt voor AWBZ en WMO.³

Daarom pleiten wij voor

- ***Regelen van financiële middelen voor de werving, ondersteuning en begeleiding van mentoren***
- ***Regelen van kostenvergoeding voor vrijwilligers en beloning van professionele mentoren***
- ***Regelen dat kosten van mentorschap kunnen worden afgetrokken van de eigen bijdrage voor WMO en AWBZ***

2. Aandacht voor kwaliteit, van vrijwillige en professionele mentoren en ook van familiementoren

Mensen die een mentor nodig hebben bevinden zich in een kwetsbare positie.

Het is daarom van belang dat er aandacht wordt gegeven aan steun van mentoren bij goede uitoefening. En dat ook de nodige instrumenten voorhanden zijn voor signalering en aanpak van suboptimaal functioneren, nalatigheid of misbruik.

---

² Wetsvoorstel tot wijziging van enige bepalingen van Boek I van het Burgerlijk Wetboek inzake curatele, onderbewindstelling ter bescherming van meerderjarigen en mentorschap ten behoeve van meerderjarigen. Op 26 januari jl. door het Ministerie van Justitie gepubliceerd op www.overheid.nl voor internetconsultatie.

³ Op dit moment wordt niet anders bijgesprongen in de kosten die bij beschikking van de kantonrechter vergoed moeten worden, dan in voorkomende gevallen met bijzondere bijstand.

De voorgestelde wetswijzigingen geven hiervoor de nodige instrumenten, m.n. voor wat betreft mentorschap door vrijwilligers(organisaties) en professionele mentoren. Als het om familiementoren gaat biedt de wet de mogelijkheid voor betrokkenen om disfunctioneren bij de rechter onder de aandacht te brengen. Maar er is geen systematische begeleiding.

Het is voor komende jaren zeer gewenst dat er ook aan familiementoren begeleiding kan worden geboden, voor een goede kwaliteit en om aanknopingspunten te hebben wanneer de vraag aan de orde is om op te treden wanneer een mentor niet bevredigend functioneert.

Daarom pleiten wij voor

- ***Voortvarende besluitvorming over de voorgestelde wetswijzigingen en invoering van toetsing en borging van kwaliteit;***
- ***Mogelijkheden van begeleiding van familiementoren en bekostiging hiervan.***

3. Extra aandacht voor voorlichting en landelijke bundeling en verspreiding van kennis

Wij signaleren dat er een grote onbekendheid bestaat rond alle wettelijke beschermingsmaatregelen. Niet alleen mentorschap, maar ook curatele en meerderjarigenbewind. Terwijl het zeer gewenst is dat men zich, als men wilsonbekwaam wordt of dreigt te worden, hier goed op kan oriënteren. Vragen gaan dan vaak niet over één maatregel maar juist wil men zich over de mogelijkheden in den brede informeren. Goede bekendheid is nodig opdat kan worden gesignaleerd wanneer een mentor nodig is (en cliënten niet "over het hoofd gezien worden") en opdat mensen weten hoe een mentor kan worden gevonden.

Daarbij kan goede informatie er toe bijdragen dat het mentorschap goed kan worden ingevuld en dat voldoende mentoren kunnen worden gevonden.

Een (landelijk) kenniscentrum kan ook een functie vervullen m.b.t. het signaleren van knelpunten en het doen van suggesties voor oplossingen.

Daarom pleiten wij voor

- ***Aandacht van Justitie voor voorlichting over de beschermingsmaatregelen;***
- ***Het beschikbaar stellen door Justitie van middelen voor een (landelijk) voorlichtings- en kenniscentrum rondom wettelijke vertegenwoordiging van wilsonbekwamen.***

Nadere informatie

Nadere informatie over mentorschap kunt u vinden op de website van Mentorschap Netwerk Nederland: www.mentorschap.nl.

U kunt ook contact met ons opnemen:

Mentorschap

Netwerk Nederland

Maliebaan 71g 3581 CG Utrecht

Postbus 13180 3507 LD Utrecht

tel. 030 - 23 07 190; e-mail info@mentorschap.nl